

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാധികശതതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാധികശതതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമം പ്രതി നാസ്തികമതമവലംബ്യ ജ്ഞാലിമുനേർഭാഷണം

ആശ്വാസയന്തം ഭരതം
ജ്ഞാലിർബ്രാഹ്മണോത്തമഃ |
ഉവാച രാമം ധർമജ്ഞം
ധർമാപേതമിദം വചഃ || 2.108.1 ||

സാധു രഘവ മാ ഭൂത് തേ
ബുദ്ധിരേവം നിരർഥികാ |
പ്രാകൃതസ്യ നരസ്യേവ
ഹ്യാർയബുദ്ധോസ്തപസ്വിനഃ || 2.108.2 ||

കഃ കസ്യ പുരുഷോ ബന്ധുഃ
കിമാപ്യം കസ്യ കേനചിത് |
ഏകോ ഹി ജായതേ ജന്തു -
രേക ഏവ വിനശ്യതി || 2.108.3 ||

തസ്മാൻമാതാ പിതാ ചേതി
രാമ സജ്ജേത യോ നരഃ |
ഉൻമത്ത ഇവ സ ജ്ഞേതയോ
നാസ്തി കശ്ചിദ്ധി കസ്യചിത് || 2.108.4 ||

യഥാ ഗ്രാമാന്തരം ഗച്ഛൻ
 നരഃ കശ്ചിദ് ബഹിർവസേത് |
 ഉത്സൃജ്യ ച തമാവാസം
 പ്രതിഷ്ഠേതാപര്യേഹനി || 2.108.5 ||

ഏവമേവ മനുഷ്യാണാം
 പിതാ മാതാ ഗൃഹം വസു |
 ആവാസമാത്രം കാകുസ്ഥ്വം
 സജ്ജന്തേ നാത്ര സജ്ജനാഃ || 2.108.6 ||

പിത്ര്യം രാജ്യം സമുത്സൃജ്യ
 സ നാർഹസി നരോത്തമ |
 ആസ്ഥാതും കാപഥം ദുഃഖം
 വിഷമം ബഹുകണ്ടകം || 2.108.7 ||

സമൃദ്ധായാമയോധ്യായാ -
 മാത്മാനമഭിഷേചയ |
 ഏകവേണീധരാ ഹി ത്വാ
 നഗരീ സമ്പ്രതീക്ഷതേ || 2.108.8 ||

രാജഭോഗാനനുഭവൻ
 മഹാർഹാൻ പാർഥിവാത്മജ |
 വിഹര ത്വമയോധ്യായാം
 യഥാ ശക്രസ്ത്രിവിഷ്ടപേ || 2.108.9 ||

ന തേ കശ്ചിദ് ദശരഥ -
 സ്ത്വം ച തസ്യ ച കശ്ചന |
 അന്യോ രാജാ ത്വമന്യസ്തു
 തസ്മാത് കുരു യദുച്യതേ || 2.108.10 ||

ബീജമാത്രം പിതാ ജനോഃ
 ശുക്രം ശോണിതമേവ ച |
 സംയുക്തമൃതുമൻമാത്രാ
 പുരുഷസ്യേഹ ജൻമ തത് || 2.108.11 ||

ഗതഃ സ നൃപതിസ്തുത്ര
 ഗന്തവ്യം യത്ര തേന വൈ |
 പ്രവൃത്തിരേഷാ ഭൂതാനാം
 ത്വം തു മിഥ്യാ വിഹൻയസേ || 2.108.12 ||

അർഥധർമപരാ യേ യേ
 താംസ്താൻ ശോചാമി നേതരാൻ |
 തേ ഹി ദുഃഖമിഹ പ്രാപ്യ
 വിനാശം പ്രേത്യ ലേഭിരേ || 2.108.13 ||

അഷ്ടകാപിത്യദേവത്യ -
 മിത്യയം പ്രസ്യതോ ജനഃ |
 അന്നസ്യോപദ്രവം പശ്യ
 മൃതോ ഹി കിമശിഷ്യതി || 2.108.14 ||

യദി ഭുക്തമിഹാൻയേന
 ദേഹമൻയസ്യ ഗച്ഛതി |
 ദദ്യാത് പ്രവസതാം ശ്രാദ്ധം
 ന തത് പഥ്യശനം ഭവേത് || 2.108.15 ||

ദാനസംവനനാ ഹ്യേതേ
 ഗ്രന്ഥാ മേധാവിഭിഃ കൃതാഃ |
 യജസ്യ ദേഹി ദീക്ഷസ്യ
 തപസ്സപ്യസ്യ സന്ത്യജ || 2.108.16 ||

സ നാസ്തി പരമിത്യേതത്
കുരു ബുദ്ധിം മഹാമതേ |
പ്രത്യക്ഷം യത് തദാതിഷ്ട
പരോക്ഷം പൃഷ്ടതഃ കുരു || 2.108.17 ||

സതാം ബുദ്ധിം പുരസ്കൃത്യ
സർവലോകനിദർശിനീം |
രാജ്യം സ ത്വം നിഗൃഹ്ണീഷ്യ
ഭരതേന പ്രസാദിതഃ || 2.108.18 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അയോധ്യാകാണ്ഡേ അഷ്ടാധികശതതമഃ സർഗഃ ||